

Lukiolaisten opintojen eteneminen ja kokemukset opinto-ohjauksesta

Tiina Tuijula (yliopistonlehtori) ¹

1. Kasvatustieteiden laitos, Turun yliopisto

Tiivistelmä

Tämän artikkelin tarkoituksena on selvittää lukiolaisten opiskelukokemuksia ja niihin yhteydessä olevia tekijöitä. Lisäksi selvitetään opiskelijoiden tyytyväisyyttä lukiossa saamaansa opintojen ohjaukseen sekä sitä, millaiset opiskelijat tarvitsisivat enemmän tukea opiskeluunsa.

Lukiolaiset olivat pääosin hyvin tyytyväisiä omassa oppilaitoksessaan saamaansa opetukseen ja opintojen ohjaukseen, mutta osa opiskelijoista ei ollut kokenut voivansa vaikuttaa oppilaitoksensa asioihin, kuten opetukseen ja viihtyisyyteen. Melko suuri osa opiskelijoista, varsinkin naisista, koki opinnot henkisesti raskiksi ja uupumuksen opintoja hidastavaksi uhaksi. Sukupuolten eriytymistä ohjaustytyväisyyden ja lukio-opintojen etenemiskokemusten suhteen oli nähtävissä. Miehet kokivat yleisesti ottaen opintojensa etenemisen helpommaksi kuin naiset ja olivat tyytyväisempiä saamaansa opinto-ohjaukseen erityisesti työelämätietyden ja jatko-opintojen osalta. Naiset raportoivat miehiä suuremmasta tuen tarpeesta. Myös peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo oli yhteydessä lukio-opiskelukokemuksiin. Varsinkin heikommalla peruskoulun päättötodistuksella lukioon tulevat opiskelijat näyttäisivät tarvitsevan enemmän tukea opiskeluunsa. Opintojen ja muun elämän yhdistämisen vaikeus koskettaa noin joka neljättä lukio-opiskelijaa riippumatta sisäänpääsykeskiarvosta, naisia useammin kuin miehiä. Oma asenne ja heikko motivaatio mainittiin yleisimmäksi opintoja hidastaneeksi tekijäksi. Olisikin erittäin tärkeää miettiä, millä tavoilla jokaisen opiskelijan opiskelumotivaation ja kiinnostuneisuuden säilymistä voitaisiin enemmän tukea.

Johdanto

Suomalainen lukio on ollut viime aikoina vauhdikkaassa muutoksessa: oppikirjat voi lukea sähköisinä, ylioppilaskokeet ovat digitaaliset ja niiden rakennetta on uudistettu, korkeakoulujen valintajärjestelmä on muutoksessa ja ylioppilaskokeiden painoarvo niissä kasvaa. Opetushallituksen blogissa opetusneuvokset Palmqvist ja Lehikoinen (2019) esittävät huolen, että uudistusten vuoksi lukiolaiset saattavat kokea yhä enemmän paineita, stressiä ja uupumusta. Tämä tulee esiin myös julkista lukiokeskustelua median otsikoista seurattuna: ”Valtaosa lukiolaisista kuormittunut stressistä” (Helsingin Sanomat 30.4.2019). ”Lukiolaisten uupumus on syytä ottaa vakavasti” (Helsingin Sanomat 1.5.2019).

Laajassa tutkimusprojektissa (FinEdu ja Mind the Gap) on tutkittu muun muassa lukio-opiskelijoiden hyvinvointia ja motivaatiota suhteessa opiskeluun ja löydetty neljä hyvin erilaista opiskelijatyyppeä: innostuneet, stressaantuneet, kyyniset ja uupuneet (Yle 23.2.2018). Helsingin Sanomien (30.4.2019) jutussa Opetushallituksen opetusneuvos Kristiina Laitinen korostaa lukiovuosien tärkeyttä nuoruuden kehitystehtävien eli identiteetin ja itsensä etsimisen kannalta: ”Opinnot tulee mitoittaa ja suunnitella siten, että lukiolaisilla jää aikaa myös palautumiseen ja muuhun elämään. Näihin vuosiin ajoittuu monia keskeisiä kehitystehtäviä kuten oman identiteetin muodostaminen ja elämän suunnan etsiminen. Nuorille tulisi jäädä psyykkistä energiaa myös näiden kysymysten pohtimiselle.” (Helsingin Sanomat 30.4.2019.)

Opintojen etenemiseen ja opiskelun kulkuun liittyvissä asioissa katse kohdistuu luonnollisesti usein opinto-ohjaukseen. Monenlaisissa oppimispsykologisissa kysymyksissä ja lukio-opiskelun etenemisen ilmiöissä opiskelijoiden tukena onkin juuri opintojen ohjaus. Opetushallituksen ylläpitämässä valtakunnallisessa tietojärjestelmässä Opintopolussa (2019) kerrotaan, että ”opinto-ohjaaja on lukiolaisen tuki”.

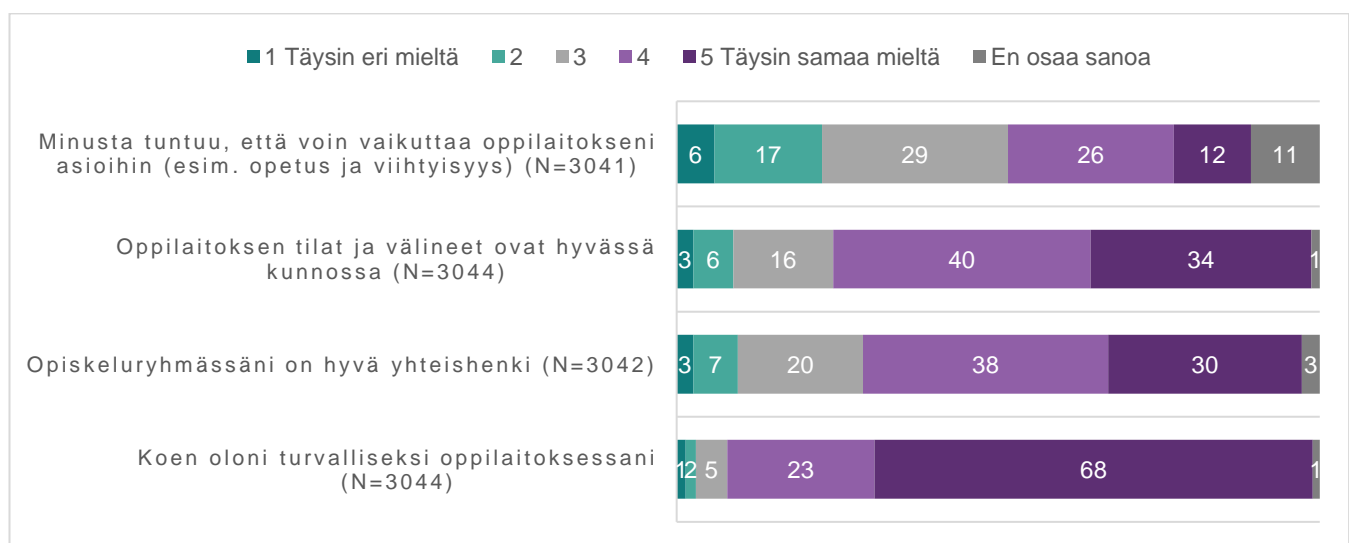
Lukion opetussuunnitelman perusteissa (2015, 18) kirjoitetaan, että ”ohjaustoiminta tukee opiskelijoiden hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja -ohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen”. Niemen (2016) peruskoulun päättöluokkalaisten ohjauskokemuksia selvittävän tutkimuksen mukaan opinto-ohjauksessa tulisi panostaa oppilaiden valmiuteen toimia suunnitelmallisesti ja nivelvaiheohjauksen painopiste tulisi siirtää päättöluokkaa varhaisemmaksi. Opinto-ohjausprosessiin kuuluu pohjimmiltaan myös nuoren ihmisen kasvun ja kehityksen ohjaaminen sekä ohjattavan oman toimijuuden ja itseohjautuvuuden vahvistaminen (Vehviläinen 2014). Tuijulan (2011) tutkimuksessa todettiin, että lukiolaisten itseohjautuvuustaidoissa on vielä suurta heterogeenisuutta ja että kehittyneemmällä itseohjautuvuudella on selvä yhteys lukio-opintojen sujuvuuteen, mutta noin kolmasosalle lukio-opiskelijoista

suunnitelmallinen ja itseohjautuva opiskelu ja tavoitteenasettelu tuottavat vaikeuksia. Salmelan (2016) tutkimus laudaturylioppilaiden lukiotiestä ylioppilastutkinnon huippuarvosanoihin haastaa selvittämään, miten lukio ja lukion opinto-ohjaus voisivat parhaiten tukea kaikkien opiskelijoiden koulupolkuja, opiskelumotivaatiota ja opintomenestystä. Pedagoginen osaaminen opinto-ohjauksessa on kykyä tunnistaa ja tulkita, mitä jokainen nuori juuri tässä elämänsä ja opintojensa vaiheessa haluaa ja tarvitsee, sekä kykyä toimia ja välittää ymmärrystä tämän mukaisesti (Latomaa 2011, 56). Lukion uudistustavoitteisiin ja uuteen lukiolakiin onkin sisällytetty lisää opintojen ohjausta ja henkilökohtaista tukea lukiolaisille ja ylioppilaille.

Tämän artikkelin tarkoituksena on selvittää, millaisena lukiolaiset ovat kokeneet opiskelun omassa lukiossaan ja millaisiin tekijöihin nämä opiskelukokemukset ovat yhteydessä. Lisäksi selvitetään, kuinka tyytyväisiä opiskelijat ovat lukiossa saamaansa tukeen, palautteeseen ja opintojen ohjaukseen ja millaiset opiskelijat tarvitsisivat enemmän tukea opiskeluunsa. Tilastollisina analyysimenetelminä käytetään suoria jakaumia, ristiintaulukointia sekä khiin neliö -testiä (χ^2). Tilastolliset tarkastelut on tehty aineiston painottamattomilla muuttujilla.

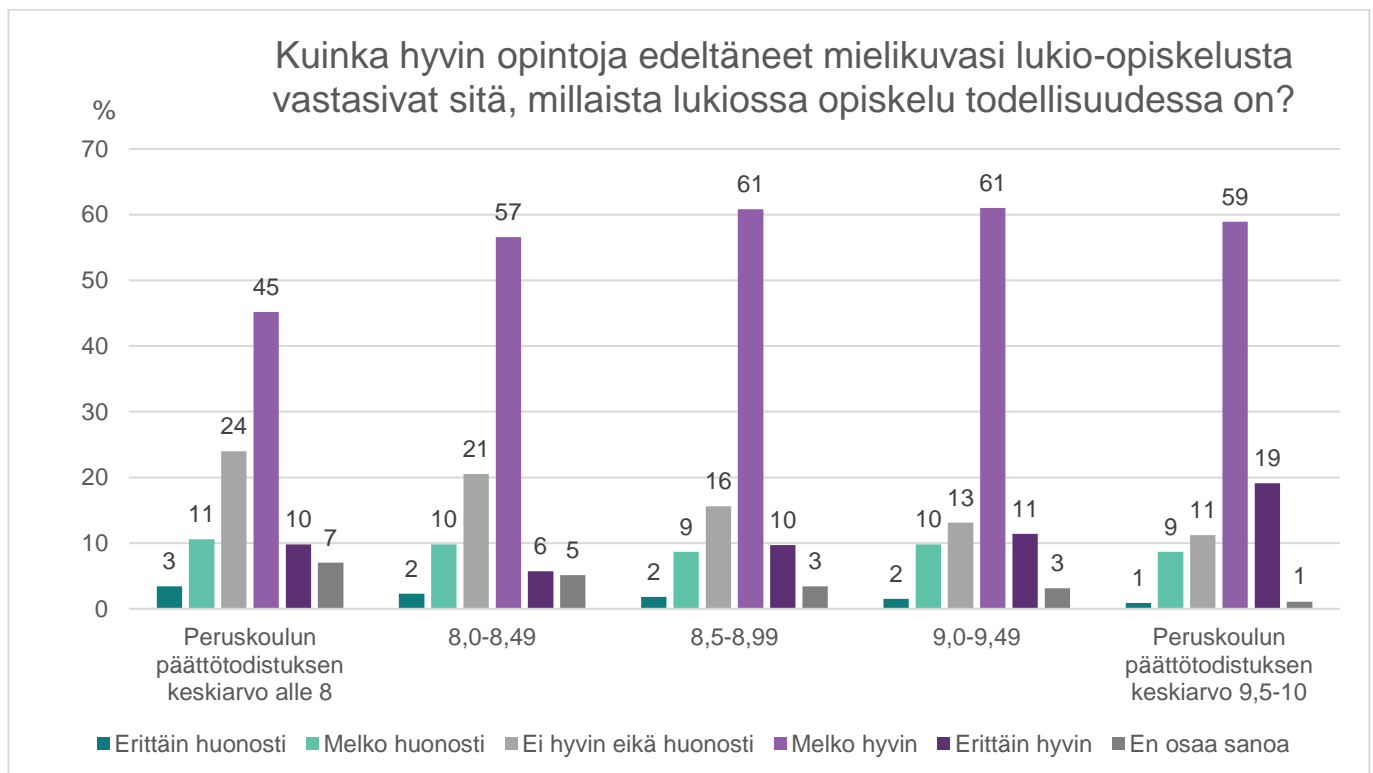
Lukio-opintojen eteneminen ja yleiset kokemukset opiskelusta

Yleisesti ottaen lukiolaisbarometrin opiskelijat kokivat olonsa turvalliseksi omassa oppilaitoksessaan ja olivat tyytyväisiä opetustiloihin ja -välineisiin sekä koulunsa yhteishenkeen. Sen sijaan omien vaikuttamismahdollisuuksien osalta vastauksissa oli enemmän hajontaa. Jopa 11 prosenttia ei osannut sanoa, voiko vaikuttaa oman koulunsa asioihin, kuten sen opetukseen ja viihtyisyyteen, ja 23 prosenttia oli sitä mieltä, ettei itsellä ole vaikutusmahdollisuuksia (ks. kuvio 1).

Kuvio 1. Lukiolaisten kokemukset opiskelusta omassa lukiossaan (%)

Kun lukiolaisharvot aineistoa tarkasteltiin lukio-opiskelun kokemusten ja opinto-ohjauksen tarpeen osalta, nousivat sukupuoli ja peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo tilastollisesti erittäin merkitsevinä tekijöinä esiin. Barometrin opiskelijat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä opintojensa etenemiseen suhteessa omiin tavoitteisiinsa. Asteikolla 1–10 miehet (keskiarvo 6,77, keskihajonta 2,136) olivat hieman naisia tyytyväisempiä (keskiarvo 6,52, keskihajonta 2,147). Mitä paremmalla peruskoulun päättötodistuksen keskiarvolla lukioon oli tultu, sitä paremmin mielikuvat lukio-opiskelusta olivat vastanneet todellisuutta (ks. kuvio 2).

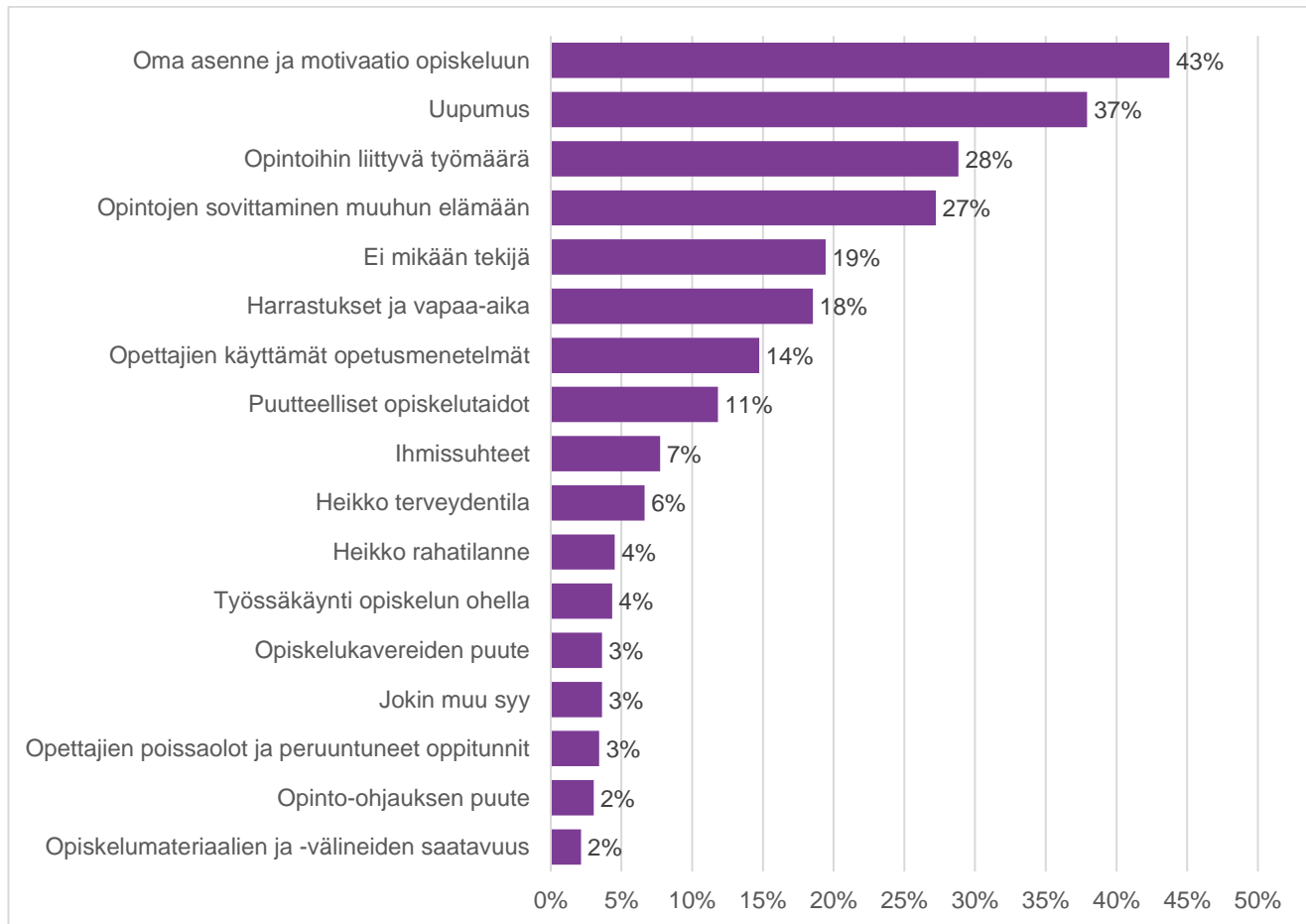

Kuvio 2. Lukio-opintoja edeltäneiden mielikuvien ja lukio-opintojen todellisuuden vastaavuuden kokemuksen yhteys yläkoulun päättötodistuksen keskiarvoon (N = 3 015; $\chi^2 = 140,829$; df = 20; $p < 0,001$)

Mikäli ennakkokäsitykset olivat vastanneet lukio-opintojen todellisuutta hyvin, oli myös lukio-opintojen ja muun elämän yhdistäminen ollut opiskelijalle helpompaa. Näin vastasi kolme neljästä, kun taas mielikuvien ja todellisuuden ristiriitoja kohdanneista näin vastasi vain joka viides (N = 3 035; $\chi^2 = 200,308$; df = 25; $p < 0,001$).

Opintoja hidastaneiksi tekijöiksi opiskelijat (yli 40 % sekä miehistä että naisista) mainitsivat yleisimmin oman asenteen ja opiskelumotivaation. Tämä nostaa esiin tärkeän kysymyksen siitä, miten tukea lukio-opiskelussa ja ohjauksessa opiskelijoiden sisäistä motivaatiota ja kiinnostuneisuutta opintoja kohtaan. Toiseksi yleisimpänä syynä mainittiin uupumus, jonka naisista otti esille peräti 42 prosenttia. Kolmasosa naisista koki myös lukio-

opintojen työmäärän hidastavana. Miehistä näin vastasi vain viidennes. (Ks. kuvio 3 ja taulukko 1.) Vaikeuksia koettiin myös opintojen sovittamisessa muuhun elämään (naisista lähes kolmasosa, miehistä 22 %) sekä harrastusten ja vapaa-ajankäytön suhteen (naisista 17 % ja miehistä 20 %).

Kuvio 3. Onko jokin seuraavista tekijöistä hidastanut opintojesi etenemistä (valitse enintään kolme)? Prosentit ovat kyllä-valinnan tehneiden osuus kaikista vastaajista (N = 3 008).

Taulukko 1. Onko jokin seuraavista tekijöistä hidastanut opintojesi etenemistä (valitse enintään kolme) (%)? sukupuolen mukaan. Prosentit ovat kyllä-valinnan tehneiden osuus sukupuolen mukaan. Nainen n=1823, Mies n=991

	Nainen	Mies	merkitsevyys (df=2)
Oma asenne ja motivaatio opiskeluun	43	45	$X^2=5.52, p=0.06$
Uupumus	42	28	$X^2=59.77, p<0.001$
Opintoihin liittyvä työmäärä	33	21	$X^2=49.90, p<0.001$
Opintojen sovittaminen muuhun elämään	29	22	$X^2=18.16, p<0.001$
Harrastukset ja vapaa-aika	17	20	$X^2=6.16, p<0.05$
Ihmissuhteet	7	6	$X^2=6.06, p<0.05$
Heikko terveydentila	7	4	$X^2=16.05, p<0.001$
Heikko rahatilanne	5	3	$X^2=7.39, p<0.05$
Työssäkäynti opiskelun ohella	4	2	$X^2=6.49, p<0.05$

Lukiolaisten kokemukset saamastaan tuesta, palautteesta ja opintojen ohjauksesta

Lukiolaisten barometrin aineistossa lukio-opinnot henkisesti raskaiksi koki jopa lähes puolet naisvastaajista ja miehistä useampi kuin joka neljäs. Naisista lähes joka neljäs kaipasi enemmän tukea opiskeluunsa, miehistä vain vähän useampi kuin joka kymmenes. Mielenkiintoinen kohta tuloksissa on se, että noin 7 prosenttia ei osannut sanoa, tarvitsisiko enemmän tukea opiskeluunsa. Jopa lukioikäistenkin voi olla vielä vaikea tunnistaa avuntarvettaan tai tietää, keneltä tukea lähtisi hakemaan. Myös muun elämän ja opintojen yhdistäminen oli naisille (32 %) miehiä (19 %) vaikeampaa. Miehet kokivatkin yleisesti ottaen opintonsa naisia helpommiksi (ks. taulukko 2).

Taulukko 2. Mitä mieltä olet seuraavista omaa opiskeluasi koskevista väitteistä? Kyselyssä lukiolaiset vastasivat En osaa sanoa, 1 = Täysin eri mieltä – 5 = Täysin samaa mieltä. Prosenttiluvut ovat vaihtoehdon 4 tai 5 vastanneiden osuus sukupuolen mukaan.

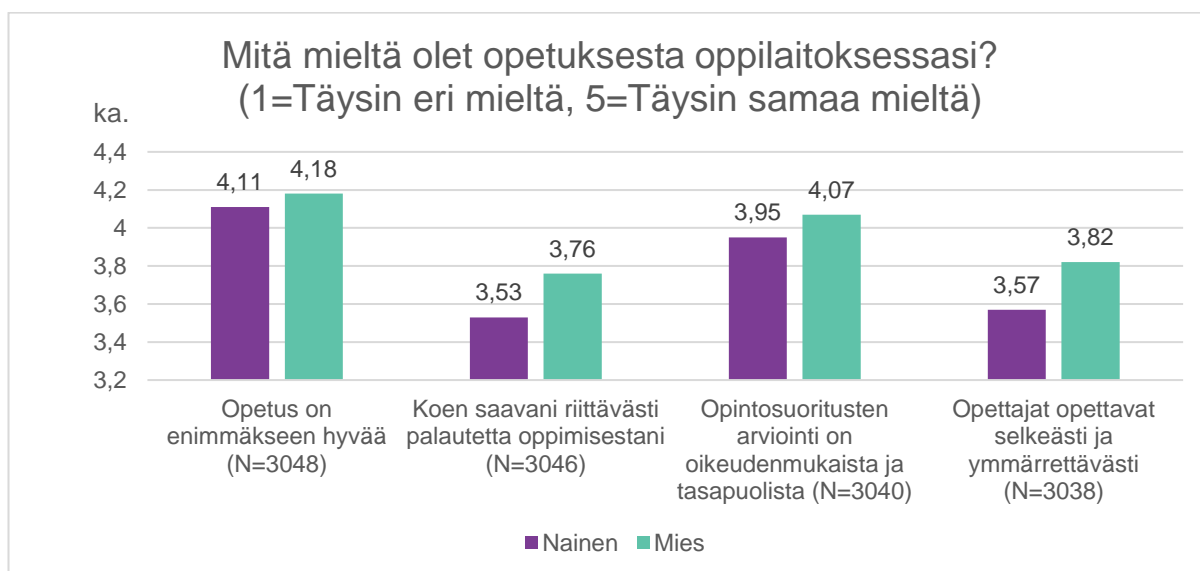
	Nainen		Mies		Merkitsevyys χ^2 (df)
	Lähes tai täysin samaa mieltä	En osaa sanoa	Lähes tai täysin samaa mieltä	En osaa sanoa	
Tarvitsisin enemmän tukea opiskeluuni.	22 %	6 %	13 %	7 %	N=3049; $\chi^2(10)=104,89$; p < 0,001
Opiskelu on minulle henkisesti raskasta.	47 %	1 %	28 %	2 %	N=3048; $\chi^2(10)=217,43$; p < 0,001
Opintoni ovat helppoja.	20 %	2 %	32 %	3 %	N=3045; $\chi^2(10)=112,94$; p < 0,001
Opintojen ja muun elämän yhdistäminen tuottaa minulle jatkuvasti vaikeuksia.	32 %	2 %	19 %	3 %	N=3047; $\chi^2(df)=159,94$; p < 0,001

Lisätuen ja ohjauksen tarpeen kokemus oli tilastollisesti erittäin merkitsevästi yhteydessä keskiarvoon, jolla opiskelija oli lukioon tullut. Alle 8 keskiarvolla lukioon tulleista 28 prosenttia oli sitä mieltä, että olisi tarvinnut lisätukea opiskeluunsa. Ne, joiden lähtökeskiarvo oli tätä heikompi, raportoivat vastauksissaan tilastollisesti merkitsevästi harvemmin opintojen helppouden kokemuksesta. Opintojen ja muun elämän yhdistämisen vaikeus sen sijaan näyttää olevan kaikkien lukiolaisten keskuudessa yleistä: näin vastasi noin neljäsosa kaikista opiskelijoista lähtökeskiarvosta riippumatta. Sen sijaan ehkä hieman yllättävä tulos on se, että kaikkein eniten vaikeutta tämän asian suhteen kokivat kaikkein parhaimmalla keskiarvolla lukioon tulleet opiskelijat. (Ks. taulukko 3.) Salmelankin (2016) tutkimus osoitti, että jopa ylioppilastutkinnossa parhaiten menestyvät laudaturylioppilaat voivat kohdata koulunkäynnissään vaikeuksia ja vastoinkäymisiä.

Taulukko 3. Mitä mieltä olet seuraavista omaa opiskeluasi koskevista väitteistä? Kyselyssä lukiolaiset vastasivat En osaa sanoa, 1 = Täysin eri mieltä – 5 = Täysin samaa mieltä. Prosentit ovat vaihtoehdon 4 tai 5 vastanneiden osuus peruskoulun päättötodistuksen mukaan (raportoitu vain tilastollisen merkitsevyyden saavuttaneet muuttujat).

	Alle 8 keskiarvo	8–8.49	8.5–8.99	9–9.49	9.5–10	Merkitsevyys $\chi^2(df)$
Tarvisisin enemmän tukea opiskeluuni.	28 %	22 %	16 %	18 %	15 %	N=3 019; $\chi^2(20)=154,59$; p < 0,001
Opintoni ovat helppoja.	16 %	18 %	23 %	28 %	31 %	N=3 014; $\chi^2(20)=75,26$; p < 0,001
Opintojen ja muun elämän yhdistäminen tuottaa minulle jatkuvasti vaikeuksia.	27 %	25 %	25 %	28 %	32 %	N=3 017; $\chi^2(20)=38,98$; p < 0,01

Lukiolaisharjoituksen opiskelijat olivat pääosin hyvin tyytyväisiä oman oppilaitoksensa opetukseen ja ohjaukseen. Opetus todettiin enimmäkseen hyväksi, joskin opetuksen selkeyden ja ymmärrettävyyden osalta keskiarvot olivat pienempiä. Opintosuoritusten arviointi koettiin oikeudenmukaiseksi ja tasapuoliseksi. Tyytyväisyys omaa oppimista koskevan palautteen riittävyyteen sen sijaan sai suhteellisen vaatimattomia keskiarvoja. Naiset olivat saamansa palautteen riittävyyteen vielä miehiäkin tyytymättömämpiä (ks. kuvio 4). Mielenkiintoinen tulos on, että 5 prosenttia vastaajista ei osannut sanoa, onko palaute ollut riittävää vai ei.

Kuvio 4. Mitä mieltä olet opetuksesta oppilaitoksessasi? Kyselyssä lukiolaiset vastasivat En osaa sanoa, 1 = Täysin eri mieltä – 5 = Täysin samaa mieltä. Keskiarvot (1–5) on ilmoitettu sukupuolen mukaan. Keskihajonnat vasemmalta oikealle: Opetus on enimmäkseen hyvää (kh. nainen=0.86, mies=0.83), Koen saavani riittävästi palautetta oppimisestani (kh. nainen=1.15, mies=3.76), Opintosuoritusten arviointi on oikeudenmukaista ja tasapuolista (kh. nainen=1.03, mies=1.01), Opettajat opettavat selkeästi ja ymmärrettävästi (kh. nainen=0.94, mies=0.90)

Myös Suomen Lukiolaisten Liiton selvityksessä (2017) mukana olleet lukio-opiskelijat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä ohjauksen koettuihin ydinfunktioihin: koulutusvalintoihin, ainevalintoihin ja ylioppilaskirjoituksiin. Opiskelutekniikkaan ja kurssivalintoihin liittyvää ohjausta toivottiin enemmän opintojen alussa, ja puolestaan työelämään ja jatkokoulutusvalintoihin liittyvä ohjaustarve lisääntyi lukio-opintojen edetessä. (Suomen lukiolaisten liitto 2017.) Myös tässä lukiolaisbarometrin aineistossa opiskelijat ilmaisivat melko vahvaa tyytyväisyyttä saamaansa opintojen ohjausta kohtaan. Opinto-ohjaajalta nykyisiin opintoihinsa saamaansa henkilökohtaiseen tukeen ja ohjaukseen opiskelijat olivat tyytyväisiä: yli 60 prosenttia vastaajista raportoi täyttä tai melkein täyttä tyytyväisyyttä tähän kysymykseen. Miehet olivat hieman naisia tyytyväisempiä saamaansa ohjaukseen. Eniten eroa sukupuolten välillä oli tyytyväisyydessä jatko-opintojen ohjaukseen (miehistä 62 % tyytyväisiä, naisista 51 %) sekä työelämään ja työpaikkoihin liittyvään tiedonsaantiin (miehistä 44 % ja naisista 30 %). (Ks. taulukko 4.)

Taulukko 4. Mitä mieltä olet oppilaitoksessasi saamastasi ohjauksesta? Arvioi seuraavia väittämiä. Kyselyssä lukiolaiset vastasivat En osaa sanoa, 1 = Täysin eri mieltä – 5 = Täysin samaa mieltä. Prosenttiluvut ovat 4 tai 5 vastanneiden osuus sukupuolen mukaan.

	Nainen	Mies	Merkitsevyys
Olen saanut oppilaitokseni opettajilta riittävästi tietoa opiskeluun liittyvistä asioista.	65 %	75 %	N=3036; $\chi^2(10)=75,58$; $p < 0,001$
Olen saanut oppilaitokseni opettajilta riittävästi tietoa työelämästä ja työpaikoista.	30 %	44 %	N=3 045; $\chi^2(10)=116,73$; $p < 0,001$
Olen saanut opinto-ohjaajalta henkilökohtaista tukea ja ohjausta nykyisiin opintoihini.	61 %	62 %	N=3040; $\chi^2(10)= 52,17$; $p < 0,001$
Olen saanut opinto-ohjaajalta riittävästi tietoa ja ohjausta jatko-opintoihin.	51 %	62 %	N=3039; $\chi^2(10)=99,347$; $p < 0,001$

Johtopäätökset

Vaikka tämän lukiolaisbarometrin aineiston opiskelijat olivat pääosin hyvin tyytyväisiä saamaansa opintojen ohjaukseen, tuloksista nousi kuitenkin selvästi esiin, että opiskelijat kokevat tarvitsevansa enemmän palautetta omasta opiskelustaan ja oppimisestaan. Tulevaisuudessa yksi kehittämiskohde voisikin olla, millaista palautetta sekä milloin ja miten annettua palautetta pitäisi lisätä. Opinnoissa koettuihin vaikeuksiin liitettiin oma asenne ja oman motivaation puute, uupumus, liian suureksi koettu työmäärä sekä opintojen ja muun elämän yhteensovittaminen. Melko suuri osa opiskelijoista koki opinnot henkisesti raskaiksi, naiset miehiä yleisemmin. Tämän tutkimuksen perusteella varsinkin heikommalla peruskoulun päättötodistuksella lukioon tulevat opiskelijat tarvitsisivat enemmän tukea opiskeluunsa.

Vaikka valmiuksia itseohjautuvuuteen olisikin kehittynyt hyvin, on tärkeää, että ohjausta, henkilökohtaista tukea ja yhteys opinto-ohjaajaan on hyvin helposti saatavissa. Riittävästä ohjausresursseista on huolehdittava, jottei esimerkiksi ryhmäkokojen kasvattaminen tai pienten lukioiden lakkauttaminen tiukenna henkilökohtaiseen opetukseen ja ohjaamiseen käytettävissä olevia mahdollisuuksia. Jokaisen lukiolaisen tilanne, tarpeet ja suunnitelmat ovat erilaiset, ja henkilökohtaisen, kasvokkaisen kohtaamisen mahdollistaminen on tärkeää. Tämä saattaisi osaltaan vaikuttaa siihenkin, että asenne ja heikko motivaatio lukion oppisisältöjä kohtaan ei nousisi opintoja vaikeuttavaksi tekijäksi, kuten tässä aineistossa valitettavan suuri osa vastaajista raportoi.

Julkisessa lukioiden opinto-ohjausta koskevassa keskustelussa on ollut esillä myös ohjauksen kokonaisvaltainen laaja-alaisuus, koko koulun ohjaus ja esimerkiksi nuorten omien verkostojen rakentumisen tukemisen tärkeys (YLE 13.5.2019). On hyvä, että elokuussa 2019 voimaan tulleessa uudessa lukiolaissa (714/2018) kirjataan lukiolaisille entistä parempia tukipalveluja eli lisää henkilökohtaista opinto-ohjausta, henkilökohtaisen opintosuunnitelman kirjoittamisen tukea ja seurantaa, tarvittaessa mahdollisuus myös erityisopetukseen ja oikeus saada urasuunnittelun ohjausta lukion oppimäärän suorittamisvuotta seuraavana vuotenakin.

Lukiolaisbarometrin opiskelijat raportoivat vaikeuksista opintojen vaatimusten ja muun elämän yhteensovittamisessa. Suomen lukiolaisten liiton (2017, 103) selvityksen mukaan lukion alussa olisi tärkeää kiinnittää huomiota opiskelu- ja ajanhallintataitojen kehittymiseen, ja tämän tutkimuksen tulokset osaltaan tukevat selvityksen tuloksia. Ohjauksen oikea-aikaisuutta kehitettäessä on kuitenkin huomioitava, että opiskelijoilla on tarvetta koko lukion ajan saada henkilökohtaista ohjausta opiskeluun ja valintoihinsa myös lukion jälkeistä aikaa silmällä pitäen.

Työelämästä ja työpaikoista kaivattiin enemmän tietoa lukiossa. Opiskelijan olisi hyvä esimerkiksi kurssivalintojen takia vähän tietää jo lukiossa, mitä tekisi lukion jälkeen. Heti lukion alusta saakka myös ensimmäistä vuottaan lukiossa opiskeleville on tarjottava riittävästi mahdollisuuksia saada henkilökohtaista tukea ja ohjausta lukion jälkeisiin jatko-opintoihin ja ammatinvalintaan liittyvään suunnitteluun. Lukion opetussuunnitelman perusteissakin (2015, 18) kirjoitetaan, että opinto-ohjauksen on oltava opiskelijan tukena sekä kehitettävä hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja tulevaisuutta koskevia valintoja kaikissa lukio-opintojen eri vaiheissa. Näin opiskelijalla on mahdollisuus löytää oma polkunsä. Ihmisenä kasvun ja itseohjautuvuudenkin tukeminen on yksi lukion kasvatustehtävistä.

Sukupuolten eriytymistä ohjaustyytyväisyyden ja lukion opintojen etenemiskokemusten osalta oli nähtävissä. Vahvistamalla ohjauksen yksilöllisyyttä voisi olla mahdollista päästä ymmärtämään tämän tuloksen takana vaikuttavia tekijöitä ja niiden syitä. Konkreettisen ennakkotiedon välittäminen lukio-opinnoista jo ennen lukion aloitusta vaikuttaisi olevan erityisen tärkeää varsinkin vähän vaatimattomamman peruskoulun päättötodistuksen kanssa lukioon tuleville opiskelijoille. Ehkäpä osa lukiossa koetuista haasteista ja vaikeuksista saattaisi jopa olla vältettävissä runsaamman ennakkoinformaation avulla.

Yllättävän suuri osa opiskelijoista ei ollut kokenut voivansa vaikuttaa oppilaitoksensa asioihin, kuten opetukseen ja viihtyisyyteen. Opiskelijan valtauttaminen hänen omiin opintoihinsa ja oppilaitoksensa asioihin voisi lisätä yhteisöllisyyden, toimijuuden ja osallisuuden tunteita. Ehkäpä edistämällä oppilaiden vaikuttamismahdollisuuksia ja kannustamalla osallistumiseen olisi mahdollista toteuttaa paremmin Lukion opetussuunnitelman perusteiden (2015, 8) tavoitteiden mukaista aktiiviseen kansalaisuuteen kasvattamistakin, jos opiskelijat tuntisivat pystyvänsä vaikuttamaan enemmän myös oman koulunsa asioihin ja opetukseen. Kun vaikutusmahdollisuuksien kokemus parani, saattaisi olla mahdollista myös lisätä opintojen kiinnostuneisuuden kokemusta, innostuneisuutta ja opiskelumotivaation säilymistä.

Lähteet

Helsingin Sanomat 30.4.2019. Valtaosa lukiolaisista kuormittunut stressistä.

Helsingin Sanomat 1.5.2019. Lukiolaisten uupumus on syytä ottaa vakavasti. Pääkirjoitus.

Latomaa, T. 2011. Mitä ohjaus on? Ohjaus pedagogisena toimintana. Kasvatus 42(1), 46–57.

Lukiolaki 714/2018. Luku 5, § 25 ja § 26.

Lukion opetussuunnitelman perusteet 2015. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2015: 48. Helsinki.

Niemi, P. 2016. Ohjaus ja oppilaiden urapohdinta: Turkulaisten peruskoulun päättöluokkalaisten ohjuskokemukset urapohdinnan selittäjinä. Turun yliopisto. Väitöskirja. sarja C:423.

Opintopolku. 2019. Uusi lukio – lukiokoulutus ja ylioppilastutkinto uudistuvat. Viitattu 13.8.2019.
<https://opintopolku.fi/wp/lukio-2/uusi-lukio-lukiokoulutukseen-ja-ylioppilastutkintoon-tulossa-muutoksia/>

Palmqvist, R. & Lehikoinen, P. 2019. Lukio-uudistus tähtää opiskelijoiden hyvinvoinnin lisäämiseen. Opetushallitus. Blogit 10.5.2019. Viitattu 13.8.2019. <https://www.oph.fi/fi/blogi/lukiouudistus-tahtaa-opiskelijoiden-hyvinvoinnin-lisaamiseen>

Salmela, M. 2016. Tie ylioppilastutkinnon huippuarvosanoihin laudaturylioppilaiden kertomana. Lapin yliopisto. Väitöskirja 315.

Suomen Lukiolaisten Liitto 2017. Rakas, kamala opo – lukiolaisten kokemuksia opinto-ohjauksesta. Tekijä Juhani Saari. Helsinki: Suomen Lukiolaisten Liitto.

Tuijula, T. 2011. ”Jos tietää, mitä haluaa”. Seurantatutkimus lukio-opiskelijoiden itsesäätelystä, opiskelun kulusta ja odotusten toteutumisesta. Turun yliopisto. Väitöskirja, sarja C:316.

Vehviläinen, S. 2014. Ohjaustyön opas: yhteistyössä kohti toimijuutta. Helsinki: Gaudeamus.

Yle 23.2.2018. Tutkimus todistaa: opiskelijat voidaan jakaa innostuneisiin, stressaantuneisiin, kyynisiin ja uupuneisiin. Viitattu 30.10.2019. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/02/23/tutkimus-todistaa-opiskelijat-voidaan-jakaa-innostuneisiin-stressaantuneisiin>

Yle 13.5.2019. Saako jokainen lukiolainen pian henkilökohtaisen uravalmentajan? Uusi laki velvoittaa lukiot ottamaan nuorista kopin vielä opintojen jälkeen. Viitattu 23.10.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10780030>

OPISKELUN JA KOULUTUKSEN TUTKIMUSSÄÄTIÖ

Lapinrinne 2, 00180 Helsinki

Y-tunnus: 0829910-7

posti@otus.fi

www.otus.fi

